

ŽELEZNIČAR.

Glasilo „Strokovnega društva železničarjev“
za Slovenijo.

Izhaja vsakega 1. v mesecu.

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo in upravištvo
nahaja v Ljubljani, Šelenburg, ul. 6.

Naročnina:

za celo leto . . . . . K 19:20
za pol leta . . . . . „ 9:60
za četrt leta . . . . . „ 4:80
Posamezna številka K 1:60.

Štev. 15.

V Ljubljani, 1. septembra 1921.

Leto XIII.

Povišanje dne.

Lansko leto je izbruhnil 15. aprila generalni štrajk na vseh železnicah v Jugoslaviji, ker je g. Jelič, pomočnik ministra Saobračaja, ukinil „Protokol sporazuma.“ Protokol sporazuma je bil dokument medsebojnega sporazuma med ministrstvom Saobračaja in tedanjim Savezom. Da nista to pogodbo pogazila Jelič in Korošec, izostal bi bil usodepolni štrajk železničarjev. Ta „protokol“ je predvideval avtomatično napredovanje delavcev. Država bi prihranila milijone dinarjev in preko 3000 železničarjev, ne bi doletela nesreča — brezposelnosti. Po končanem štrajku so se vršili pregovori v Zemunu, ki so končali 2. junija 1920. Rezultat teh pogajanj je bil „Privremeni pravilnik“ (začasni opravljalnik), s katerim naj se regulirajo delavski odnosi do železniške uprave.

Oglejmo si „Pravilnik!“ Ta Pravilnik se imenuje privremeni (začasni) in je ta privremnost naglašena predvsem glede dnin. Kar se tiče doklad, se iste dele na osebne in rodbinske doklade.

Ovi dodatki na skupočo i poridični dodatki važe puno od radnog mjeseca juna o. g. t. j. 1920, od 25. maja do 24. avgusta o. g., te če se prije isticanja ovoga roka pristupiti novome odmierivanju dodataka sa obzirom na vladajuće prilike. — Za ministra Saobračaja: Jelič v. r.

Ali vse te obljube so ostale le na papirju, te so kakor marsikatero druge ostale grda uradna laž. Koncem avgusta leta 1920. niso hoteli pristati izvrševanju zvišanja plač ozir. dnin z obzirom na dane prilike. Ponovno uringiranje od strani organizacije je ostalo brezuspešno, ker oni, ki so podpirali „Pravilnik“ molče in se niti ne zavedajo, da so nalagali javnost.

Decembra meseca je izšla „Obznana“, ki je suspendirala delovanje organizacije, in ga s tem po mišljenju konservativne gospode pri ministrstvu Saobračaja rešila dolžnosti, da točno izvršuje predpise „Privremnega pravilnika“. Ali to ni še dovolj: ministrstvo je datočno izvršuje predpise „Privremnega pravilnika“. Ali to še ni dovolj: ministrstvo je dane dnine po službenih letih, od enega do 27 let v višini od 3—15 D dnevno za kvalificirane, odnosno od 4—10 in od 3—7 D dnevno za nekvalificirane delavce, ki opravljajo lahko ali pa težko delo. Te plače se imajo avtomatično zviševati po službenih letih. Ali tudi tukaj so se ustavila kolesa avtomatike. Delavci so upravičeno zahtevali odgovor, zakaj ministrstvo gazi pravila, ne da bi dobili na zahtevo dovoljen odgovor.

Ministrstvo dela pač izjeme in daje le po edincem v Pravilniku zajamčene pravice in druge prednosti — protekcija gre bujno v klasje.

Uprava je imela priliko, da regulira mezde in doplatke 27. jun. t. l., ko je regulirala

plače nameščencem. Prav resno opominjamo upravo, da se spemni tudi delavcev, katere je dosedaj zanemarjala in da nujno izvrši obveznosti, ki jih istim daje „Privremeni pravilnik“. Izpolnitev danih obljub bo povzdignila zaupanje v pravičnost uprave in ljubezen do dela se bo povzdignila med delavstvom.

Železniškim delavcem pa odkrito povejmo, da dokler bodete razdruženi — bodo tudi vaše želje ostale na papirju, vaše že pridobljene pravice bodo košček papirja, ki ga vsak dan lahko odnese veter. Nazaj v predvojno stanovsko organizacijo!

Tovariši, združimo se!

Res pravzaprav ne vemo, zakaj vedno naglašamo, „proletarci vseh dežel, združite se“, sami pa tega ne storimo. Ali smo sami demagogi, sami neodkriti hinavci, brez kolegijalnosti, brez delavske zavesti in brez zmisla za socializem? Zlobni ali pa naivni ljudje so toliko časa zabavljali in intrigirali v prejšnji naši organizaciji, da so jo najprej razbili in pozneje dali še povod teroristični gosposki, da je organizacijo, ki so jo vodili komunisti, razpustila. Železničarji, ki so bili pri oni organizaciji iz solidarnosti, so s tem izgubili vse pridobljene pravice in danes tavajo po krivdi voditeljev kot brezpravna čreda in ne vedo, kako in kaj bi, da bi zopet našli zavetje v dobri močni strokovni organizaciji. Žalostno je to, da je tako lepa nekdanja organizacija morala postati žrtev nesposobnih ljudi, ki se danes posmehujejo železničarjem, prav tako kakor bi bili najeti od buržoazije, da uničijo organizacijo, svetinjo zavednih železničarjev.

Kar se je zgodilo, se je zgodilo. Napake, ki so jih zagrešili naivni ljudje, pa se morajo popraviti, zakaj nemogoče si je misliti železničarje brez dobre organizacije, pionirje delavskega gibanja, z ozirom na njih stanovske interese in z ozirom na splošno socialistično gibanje. Kam naj se zateče železničar v stiski, če nima organizacije; ali naj železničarji, ki so bili vedno prvoboritelji v delavskem gibanju naenkrat zaspe in prepuste vse Zvezarjem in Prometni zvezi? To ni mogoče, to ne sme biti, zakaj železničarji imajo s tema dvema organizacijama že dovolj britkih izkušenj.

Imamo že socialistično železničarsko organizacijo, tej naj se pridružijo vsi, ki smatrajo organizacijo za resno stvar. Naša organizacija je že prej sprejemala bivše člane komunistične železničarske organizacije s pridobljenimi pravicami, če so se hoteli odkrižati komunističnih voditeljev. Sedaj je delovanje komunistične organizacije ustavljeno ter bo organizacija najbrže razpuščena in tako postane mnogo železničarjev, ki so samo zaradi organizacije ostali tam, brez vsake organizacije. Vse te člane, ki niso komunistični kričači, sprejme naša organizacija v svoje okrilje in jim zagotavlja vse pridobljene pravice. Naša organizacija šteje že sedaj nad

1200 članov in če se ji pridružijo še ostali socialistični železničarji, postane ta organizacija v nekaj tednih velika, močna, in potem ne bodo Zvezarji več prodajali naših interesov; železničarji bodo vedeli, kam se imajo obrniti, če se jim godi krivica na kakršenkoli način. Boj za službeno pragmatiko bo lajši, ureditev mezd in službenih razmer bo pod dobro kontrolo.

Veliko napako bi napravili železničarji, če ne bi upoštevali našega poziva. Gre sedaj za velike stvari, šlo bo tudi v bodoče, zakaj v naši državi se postiljajo tla za rumene organizacije, ki jih bo država sama podpirala. Zavedni železničarji lahko razumejo, kako se jim bo potem godilo, kako drugemu delavstvu. Na eni strani imamo slavno „Obznano“, na drugi strani pa dobimo stavkolomske in protisocialistične organizacije. Vse to pa moremo preprečiti, obznano odpraviti, če imamo sami močne socialistične organizacije.

Tovariši, zavedajte se vsega tega in storite vsak svojo dolžnost! Železničarji moramo imeti več kolegijalnosti, več solidarnosti! Vse to pa pospešuje in krepi edino le dobra socialistična organizacija, brez katere železničarji nikdar ne smejo biti!

Tiča spoznaš po perju.

Precej velik optimist mora biti železničar, ki veruje našim ljubim Zvezarjem, da so res organizacija, ki ima namen odločno zastopati interese železničarjev v splošnem. En dokaz smo doživeli te dni. Vse železničarske organizacije so namreč hotele, da naj se izvede akcija za novo železničarsko pragmatiko dogovorno med vsemi obstoječimi železničarskimi organizacijami. In Zvezarji so to odklonili, ker ne marajo obravnavati z delavstvom ter upajo, da bodo na ta način spravili v pragmatiko za gotove ljudi boljše določbe, dočim bodo vsi drugi železničarji prikrajšani. Že v tem koraku kažejo Zvezarji precej grdo nekolegijalnost z drugimi železničarji, zlasti pa z uslužbenstvom vseh kategorij, ki morajo največ delati in trpeti v železniški službi.

Da imajo Zvezarji posebno ljubezen do ministrstva in ministrstvo do Zvezarjev, nam dokazuje okrožnica, ki je krožila sredi minulega meseca. Ta okrožnica nam jasno kaže, da izkazuje ministrstvo Zvezarjem posebno protekcijo, ki Zvezarjem materijelno sicer nič ne koristi, da pa so Zvezarji za to vljudnost ministrstvu že dali koncesije glede službene pragmatike ali pa bodo k njim moralno primorani, da jih dajo, ni dvoma. Ta moralna dolžnost, ki jo Zvezarji čutijo napram ministrstvu, je tudi vzrok, zakaj niso hoteli sodelovati z drugimi organizacijami za novo pragmatiko, vedo pač, da bodo splošni železničarji zahtevali ugodnosti za uslužbence v pravični meri za vsa železniška osebja.

Sodrug, vem, da ste radovedni, kakšno uslugo je napravilo ministrstvo Zvezarjem.

No, vsaj je vam znano. Za 20. in 21. avgusta so hoteli prirediti v Belemgradu velik železničarski kongres iz vse države. Ker pa je tiste dni umrl kralj, je ta kongres bil preložen. Za ta kongres, ki bi se vršil pod protektoratom ministrstva saobračaja, so dovolile vse železnice na predlog ministrstva prosto vožnjo v Beograd in domu uslužbencem in njih svojem. Predstojništva so dobila nalog, da dajo vsem uslužbencem za ta kongres štiri dni dopusta, ne da bi jih prikrajšala na prejemkih. Kongresa, ki ima biti spojen z veliko veselico, kolom itd., se lahko udeleže vsi tisti Zvezarji, ki niso nujno potrebni v službi ali pa jih je mogoče nadomeščati.

Iz vsega tega je razvidno, da tiči za tem koketiranjem kupčija, ki meri vse nekam drugam kakor pa za odločnim zastopanjem splošnih železničarskih interesov v boju za dobro službeno pragmatiko.

Zdelo se nam je potrebno, da smo opozorili na ta dejstva, ker ni vseeno, kdo in kako zastopa naše interese. Železničarji morajo biti pri vsem tem previdni, se okleniti svoje organizacije, delati na to, da se vsi železničarji pridružijo naši organizaciji, ker sicer se nam utegne zgoditi, da nam možje, ki smo očrtali zgoraj njih delo, skujejo v soglasju z vlado tako službeno pragmatiko, da nas bo dvajset let bolela glava.

Ne odlašajte vstopa v našo organizacijo, ker moramo stati na braniku naših pravic kot močna organizacija, da eventualno preprečimo spletke, ki jih nedvomno delajo Zvezarji za našim hrbtom! Zakaj protekcija, ki jo uživajo ti ljudje, nam ne obeta nič prida.

Nekaj pojasnila.

Veliki dohodki železničarjev mnogim ljudem niso po volji. Ako se neopaženo voziš med potnik, slišiš marsikatero pikro. Dobro, da imam trdo kožo, da me nikdar ne mika v takih slučajih z besedo posezati vmes. Možno je, da dam tem potom nekaterim teh kritikastrov nekoliko pojasnila, kako sijajno smo železničarji plačani in kako hitro napredujemo.

Na primer! Služim 27 let železnici in imam po sedaj izdanem „Naputaku“ letno plačo 2040 dinarjev. Ko sem prišel k železnici, sem imel kot rokodelca začetno plačo 1 fl. 40 kr. in sem dobil po enem letu službe 1 fl. 60 kr. To je bilo v tistih časih, ko sem plačal za kilogram govejega mesa 40 kr., za kilogram masti 60 kr., bele moke 16 kr. in so veljali prašiči živa vaga funt po 16 kr.

Toraj sem s svojo dnevno plačo lahko kupil 4 kg govejega mesa ali pa 10 kg bele moke ali 96 komadov jaje in tako dalje; o obleki in perilu ne govorim.

Kje pa so draginjske doklade, si bo mislil moj prijatelj, seveda dobim draginjsko doklado, ampak ta doklada bo odpadla v celoti, draginja pa je za 25 odstotkov narasla.

Hočem pa še draginjsko doklado računati. Ista znese 19 dinarjev na dan, plača pa 5 dinarjev in 58:9 para, toraj skupaj 24 dinarjev 58:9 para dnevno. Okroglo računano ne 100 naših ničvrednih kronic. To je plača, katere vrednost niti ne doseže moje začetne plače, ki sem jo imel pred 26 leti.

Kako bo pa potem, ko se mi odtegnejo doklade? Vzemimo, da bodo cene iste, kakoršne so bile pred 27 leti, in bo imel dinar isto veljavo kot prej pol fl., omenim, da me najbrže ne bo več glava bolela in tudi ne gospode kritikastre, ko se to zgodi, potem sem napredoval v plači vsako leto za 9 vinarjev

ali, kar bi bilo v tem primeru vse eno, za 9 para pri dnevni plači. In to je tisto velikanško napredovanje, katero dela našim dobrim špisarjem toliko preglavice!

Kakor že prej omenjeno, me tako brezriselno klepetanje ne spravi nikoli iz ravnotežja, ker vem, o čem le sodi naj kopitar. Vseeno mi pa ni, če poveri naša uprava take zadeve, kakor je bila zadnja regulacija plač tudi kopitarju. Da se more tako skrupucalo sploh le obelodaniti, že to je višek... Ako bi bil dotični gospod, ki je referat o ureditvi plač prevzel, služil to ali ono kategorijo in začel kakor začne uslužbenec od početka, nam ne bi bil kaj takega natvezil.

Hočem ostati pri svoji kategoriji! V zmyslu „Naputaka“ dobim 2040 dinarjev. Imel sem 2200 K ter bi moral v kratkem dobiti 2400 K, ker smo imeli napredovanje po 200 kron. Sedaj pa napredujemo po 160 dinarjev in moram še enkrat napredovati, da pridem zopet v isti razred, v katerem sem bil že dve leti; poleg tega ne dobivamo več stanarine in še pri draginjski dokladi 1 dinar manj na dan.

Kot nadziratelj imam dodeljena dva rokodelca in enega pomožnega delavca. Poleg teh pa še enega za vezbanje v moji stroki. Pomožni delavec ima 4 dinarje dnevne plače in ta je edini, ki ima manjšo plačo od mene, drugi imajo po 6, 7:50 in 8:50 dinarjev. Draginjska doklada je za rokodelce 16 dinarjev dnevno, jaz pa imam 19 dinarjev. Skupni dnevni zaslužek je toraj pri meni za 8:9 para večji nego pri starejšemu dodeljenemu ključavničarju, ki pa nima še niti toliko let, kolikor jih jaz služim pri železnici. S tem pa ne nameravam komu predbacivati, da ima preveliko plačo, nasprotno, vsaj sem zgoraj že navedel, koliko so naše plače vredne. Ako bi bile žene železničarjev malo bolj pogumne, bi šle, namesto da se doma kregajo, ko prinese mož vedno premalo denarja domov, k dotičnemu gospodu, ki nam je to izvrstno regulacijo sestavil in bi se tam naučile računstva; zakaj samo računati ne znajo, denarja je že zadosti? Treba bo, da uvede dotični duhoviti junak, ki je tako lepo sestavil regulacije plač, tečajje za gospodinjsko računstvo in čez par tednov se bo prepričal ves pismeni svet, da je najbolje, če gresta Riese in Močnik s svojo aritmetiko vred srakam žvižgat. Ygo.

Protestni shodi radi dveh odredb ministrstva Saobračaja.

Ministrstvo Saobračaja je izdalo dne 27. junija št. 1. odredbo, v smislu katere se ima izplačati uslužbencem zaslužek v dinarjih.

Dne 9. julija je izdalo ministrstvo Saobračaja drugo naredbo, po kateri se regulira draginjska doklada.

Obe naredbi preveva nesocijalen duh, ki povzroča splošno nezadovoljnost in ogorčenje pri poduradniškem in služabniškem osebju.

Odredba glede zenačenja plač v dinarjih ima to hibo, da dobi uradnik v VIII. plačilnem razredu 100 do 300 D več kakor mu je bila odmerjena plača v kronah, dočim dobi poduradnik v istem razredu 200 D manj, sluga pa 120 D manj kakor je prej dobival v kronah.

Regulacija, ki gre za tem, da vzame nižjemu, pa daje odvzeto višjemu, je nepravilna in obsodbe vredna.

Osnovne plače ene in iste kategorije niso povsod enake. Dočim dobiva strojevodja v Srbiji začetne plače 1680 D letno, dobiva strojevodja preko Save 1200 D.

Po tej odredbi se odpravi tudi stanarina. Draginjske doklade izgube vsi oni uslužbenci, ki plačujejo letno 300 D direktnega davka; žene uslužbencev, ki zaslužijo mesečno 120 D in pa otroci dijaki, ki eventualno dobivajo solsko štipendijo mesečno po 120 D.

V petek, 12. t. m. se je vršil shod železničarjev v Ptuj; 13. t. m. v Mariboru, kjer so dali navzoči železničarji duška nezadovoljnosti proti naredbam, ki ogrožajo socijalni položaj železničarjev. Na obeh shodih je poročal tajnik Stokovnega društva železničarjev poslanec s. Kopač. Navzoči so obljubili, da bodo vse storili, da si vstvarijo zopet močno stanovsko organizacijo, s katero si bodo uspešno varovali svoje stanovske interese.

Končno se je sprejela soglasno sledeča resolucija:

Dne 12. in 13. avgusta v Ptuj in Mariboru zbrani železničarji vseh kategorij protestirajo najodločneje proti neenaki regulaciji plač, ki stopijo potom naredb 27. junija in 9. julija s 1. majem t. l. v veljavo.

Tendenca prve odredbe gre za tem, da višji uradniški plačilni razredi izkazujejo po tej naredbi enako, ali pa še celo višjo svoto v dinarjih kakor so jo prej prejimali v kronah, dočim dobivajo poduradniki in sluge manjšo svoto v dinarjih kakor so dobivali do tedaj v kronah. Ta n. pr. v osmem činovnem razredu dobe uradniki 100—300 D več; dočim je poduradnik v istem razredu oškodovan za 200 D; sluga pa za 120 D.

Naravnost nerazumljivo je, da so osnovne plače pri enakih kategorijah neenake. Tako n. pr. ima strojevodja v Srbiji 1680 D letne začetne plače; dočim ima prečanski strojevodja 1200 D letno osnovne plače.

Odprava stanarine je v času nove stanovanske naredbe, katera daje hišnemu gospodarju neomejeno pravico zviševati stanarino, hud udarec za železniško osebje.

Druga odredba, ki se tiče draginjskih doklad je ozkosrčna, ker odvzema uslužbencem posestnikom, ki plačujejo letno 300 D direktnega davka, draginjsko doklado. Pa tudi žena, ki ima kak postranski zaslužek, ki znaša 120 dinarjev; ali pa dijak, ki ima 120 D mesečne štipendije izgubi draginjsko doklado.

Ti dve odredbi sta značilni za socijalno čustvovanje železniškega ministrstva in železniških oblastnih direktij.

Zbrani železničarji zahtevajo, da se nemudoma popravi osebju storjena krivica in da se službena pragmatika, katero je ministrstvo saobračaja izdelalo, predloži parlamentarnemu odboru, da bo ta odbor popravil v njej se nahajajoče krivice, ki bi jih moralo trpeti železniško osebje.

Stokovno društvo železničarjev in parlamentarni socijalistični klub se naprosita, da zastavita vse moči, da se službena pragmatika izroči parlamentu, da ne bo osebje postalo žrtev intrig narodnih žutih organizacij.

Pomoč ruskemu proletarijatu!

Delavci, delavke!

Rusijo je zadela velika katastrofa. Glad in kolera gospodarita v velikem delu Rusije. Dvajset milijonov ljudi bega po deželi in beži v kraje, kjer ni suša uničila vseh dobrin. Pisatelj Maksim Gorkij je izdal oklic sporazumno z rusko sovjetsko vlado za pomoč na vse civilizirane dežele.

Pomagati ljudem ob lakoti in kužnih boleznih je človeška dolžnost. Da pomaga sve-

točni proletarijat ruskemu proletarijatu, pa v velja dolžnost proletarske solidarnosti.

Smatrali smo vedno veliko zmoto boljše-vikov v presojanju ekonomskih tendenc in političnih možnosti povojne dobe kot strašno usodo za socialno revolucijo. Storili smo vse, da omilimo neizogibni poraz ponesrečenega bolševiškega eksperimenta ter da dovedemo proletarijat do spoznanja te usodepolne zgodovinske napake, ki grozi z maščevanjem nad vsem mednarodnim proletarijatom. Zato smo pobijali pogrške vladajoče vlade v Rusiji. Toda s proletarijatom Rusije nas še iz časov carizma veže nezlomljiva solidarnost, in naša socialistična dolžnost je, da pomagamo temu proletarijatu v stiski, kolikor le moremo.

Delavstvo v naši državi se sicer ne nahaja v najboljših razmerah, toda v največji bedi se nahaja sedaj ruski proletarijat, kateremu moramo priskočiti na pomoč.

Obračamo se torej do socialističnega delavstva s pozivom, da sodeluje pri pomožni akciji s prispevki, kakor že sodeluje ves organizirani proletarijat sveta. Akcije naj se udeležijo strokovno in politično organizirano delavstvo Slovenije in socialisti sploh z vso iskreno vnemo v zavesti, da je solidarnost potrebna, da ruski proletarijat potrebuje kruha in zdravil. V tem primeru pokažimo z vso odločnostjo, da umevamo skupno usodo in interese mednarodnega proletarijata. Enako kakor organizirano delavstvo drugod hiti na pomoč, moramo storiti tudi mi.

Na delo za dobrobit bratskega ruskega proletarijata!

V zmislu sklepa izvrševalnega odbora v Celju, dne 14. avgusta 1921.

Tajništvo JSDS in KDZ. — Načelstvo JSDS.

NB. Prispevke v gorenji namen sprejema tajništvo JSDS in KDZ ter uprava „Naprēja“ v Ljubljani in jih izkazuje.

Izjava soc. kluba glede na načrt zakona v zaščito države.

V imenu soc. dem. kluba je v razpravi o načrtu zakona za zaščito države podal sodr. Nedeljko Divac naslednjo izjavo:

Socialno-demokratična stranka ni bila nikdar prijateljica terorističnih metod; nasprotno je ona vedno najenergičnejše gonila anarhistične elemente iz svoje srede; to je, one elemente, ki mislijo, da se z atentatom na to ali ono določeno osebnost more spremeniti obstoječo družbo. Zaraditega smo mi takoj obsodili kot neke vrste nespamet tudi poizkus atentata na regenta, enako onega, ki je bil izvršen na narodnega poslanca in bivšega ministra za notrane stvari pok. Milorada Draškoviča. Eden glavnih razlogov za socialne demokrate, da so proti terorističnim metodam, je politični.

Četudi nismo prijatelji današnjega družabnega reda, četudi smatramo kapitalistični sistem vlade za nepravilčen, ker omogoča rop človeka nad človekom in vrsto legaliziranih nasilstev, smo kljub temu globoko uverjeni, da se more to družabno stanje spremeniti samo potom organizirane delavske in socialistične borbe, a nikakor ne potom terorističnih akcij najsibodo posamezne ali kolektivne.

Socialna demokracija obsoja sistem atentatov in terorizma še tembolj, ker je ta vedno poživiljal in za daljšo dobo krepčal reakcionarne sile današnje družbe ter dajal povod za najhujša preganjanja delavskega razreda.

To naše naziranje potrjuje vrsta dogodkov, ki so se odigrali tudi pri nas v zadnjem času. To naše naziranje potrjujejo tudi dogodki, ki se odigravajo sedaj v zvezi z obema omenjenima atentatoma.

Provokatorji in vohuni v delavskih vrstah.

Sovražnik se po navadi, če mu že vsi napadi na nasprotnika spodlete, poslužuje zvižaje in zahrbtnosti, s katero se mu tudi večkrat posreči svojega nasprotnika uničiti. Ta način boja izvira že iz prvih stopenj človeške kulture, iz starega veka. Tako se tudi nasprotniki delavskega razreda, če uvidijo, da jim vse njihovo obrekovanje, frazarjenje in zavijanje ne pomaga, da ostane v zlic temu v delavskem taboru enotnost in sloga, poslužujejo zvižaje. Svoje dobro plačane agente provokatorje in vohune pošljejo v organizacije, ki so ponavadi vedno zelo revolucionarni in se rinejo v ospredje, da jim delavstvo seveda v vernem prepričanju o odkritosrčnosti zapu in tudi izroči vodstvo organizacije, katero tira večinoma tak človek tako daleč v svojem „radikalizmu“, da se po navadi razbije ali da je vsled kakih terorističnih aktov, katere store člani, zapeljani, razpuščena. Tako je potem ubita delavska moč. Toda ta način boja je seveda tudi včasih različen, kakor je za razmere pač ugodnejše. Tako čitamo v ameriški „Prosveti“ sledečo zgodbo o takem vohunu oziroma agentu provokatorju:

„Skozi devet let je bil detektiv Baldwin-Felzove detektivske agencije član rudarske organizacije U. M. W. of A. Prihajal je redno k sejam in na sejah je nastopal tako „radikalno“, da je bil izvoljen podpredsednikom lokalne organizacije in delegatom za narodno konvencijo.

To ni izmišljotina katerega uradnikov, ki urejujejo delavski list, nego je bilo dognano pred senatnim odsekom (Zedinjenih držav), ki preiskuje razmere v okraju Mingu v Zapadni Virginiji, katere so nastale zaradi stavke rudarjev, provocirane po mnogoštevilnih podjetnikih. To ni seveda edini vohun, ki se nahaja v delavskih vrstah in katerega plačujejo podjetniki, da ruje v delavskih vrstah z demagogičnimi frazami.

Senator Mc Kellar se je zgražal nad takim početjem in je napravil dobro pridigo vohunu. To je pa povzročilo, da je advokat, ki zastopa interese premogovniških baronov, rekel, da justični departement tudi vposluje vohune.

Izpoved vohuna pred senatnim odsekom je dober nauk za delavstvo, ki potrdi, da je trditev resnična, da se med delavstvom najdejo značaji, ki so voljni proti majhni napitnini izdati svoje tovariše ali jih pa s podžiganjem k nepostavnim činom spraviti v nesrečo.

Delavski vohun je najbolj zavržen med vsemi vohuni. Kajti on ne dela le v interesu podjetnikov, da izvrši katera organizacija zaključke, ki koristijo podjetnikom, ampak delavski vohun je zmožen še hujšega in gršega dejanja. Nagovarjal bo delavce k nepostavnim činom, svetoval jim, naj izvrše nasilna dejanja, da bo stavka toliko preje dobljena. Če se dajo delavci res ujeti, in v svojem obupu nekaj izvrše, kar jim je svetoval vohun, tedaj se vohun umakne v drug kraj in prične tam z novim delom, ali pa nastopi proti svojimi tovarišem kot priča.

Delavci niso nikdar dovolj previdni napram ljudem, katerih popolnoma ne poznajo.

Najmanj pa naj zaupajo tistim, ki jim priporočajo nasilja, ker nasilna dejanja povzročajo izjemne zakone.“

Vlada je ukrenila energične in ostre korake proti terorizmu. Tudi mi bi to razumeli. A že dosedaj potrjuje mnogo slučajev, da se borba proti teroristom pretvarja v politično reakcijo. Poleg krivih se preganjajo tudi nedolžni. Številni mirni delavci so izročeni neobzirnim preganjanjem državnih oblasti.

V zvezi s tem vobče nenormalnim stanjem, se pričenjajo vršiti nasilja tudi nad najutemeljenejšimi državljanskimi pravicami. Neodgovorni činitelji se pričenjajo na vse strani organizirati, da pomagajo zanašati čimveč nereda v naše sicer zmedene politične razmere. To se je moglo ugotoviti v mnogih slučajih prej, preden je prišel zakon o varstvu države veljavo.

Razne vesti.

Umrli je kralj Peter 16. avgusta. Sijajni pogreb se je vršil v ponedeljek 22. avgusta. Zemeljske ostanke so prepeljali v Topolo. Kralj Peter, rojen 29. jun. 1844, je imel burno preteklost za sabo. Velik del svojega življenja je preživel kot izgnanec v tujini in kot četaški vodja v bojih proti Turkom v Bosni in Hercegovini. L. 1903. je postal po umoru srbske kraljeve dvojice Obrenovičeve srbski kralj kot potomec Črnega Jurija, ki je začel boj za osamostvoitev Srbije izpod turškega jarma. Za njegovega kraljevanja se je Srbija v balkanski vojni povečala in postala po trpljenjih za časa svetovne vojne voditeljica nove jugoslovenske države. Kralj Peter je bil žilava osebnost, o kateri pravijo, da je v mladosti mnogo občevala s socialističnimi krogi in s samim znamenitim ruskim revolucionarjem Bakuninom.

Sedemdesetletnica rojstva dra. Ivana Tavčarja. V nedeljo dne 28. m. m. je praznoval na Visokem pri Poljanah svojo sedemdesetletnico. Dr. Tavčar je znamenita osebnost, doma je na Poljanah nad Škofjo Loko. V narodnonapredni stranki je bil odločevalnega vpliva; posebne zasluge pa si je pridobil kot pisatelj. Zadnja leta je županoval Ljubljani ter med vojno v najtežjih časih še precej srečno vodil občino. Dr. Tavčar je bil naš nasprotnik, a kljub temu lojalen in je svoje zmote tudi vedno moško priznal, če je prišel do drugega prepričanja. V tem, v kulturnem delu njegovem in v njegovi človekoljubnosti je ona globoka zarez, ki jo je napravila njegova neutrudljiva osebnost v zgodovini slovenskega naroda.

Naredba o delavskem bolniškem in nezgodnem zavarovanju je izšla v Službenih novinah. Novi zakon je popolnejši kakor je bil avstrijski. Delavsko bolniško in nezgodno zavarovanje se centralizira. Tako se polagoma vse delavsko zavarovanje spoji v enoten zavod. Železničarji spadajo tudi pod novi zakon. Prihodnjič izpregovorimo več o njem.

Delavske zbornice. Naredba o delavskih zbornicah je že v veljavi in vlada se pripravlja, da jim čimprej ustanovi. V prvo zbornico imenuje minister za socialno skrb zastopnike na predlog organizacij. Tudi ljubljanska vlada je sklicala v soboto dne 27. avgusta anketo, na kateri se je razpravljalo o ustanovitvi delavske zbornice, toda anketa ni prišla do zaključka. Kaplan Komljanec je zahteval za svojo krščansko socialno zvezo, katere večina članov niti ne spada pod naredbo delav-

ske zbornice, kar 26 zastopnikov od 50 v celoti; Jugoslovanska zveza jih je zahtevala 10, narodni socijalci 12, Zvezarji 13, in zasebno uradništvo 6, to je skupaj 57 zastopnikov. Strokovne organizacije, ki so združene v Strokovni komisiji, so opravičeno zahtevale 33 zastopnikov, ker so največja organizacija in tudi kvalitativno najbolj sposobna, da prevzamejo vodilno vlogo v delavski zbornici, dočim nasprotniške organizacije nimajo v svojih vrstah skoro nobenih sposobnih ljudi. Tudi Zvezarji so zahtevali 13 zastopnikov. Kje so pa tisti Zvezarji, v katerih imenu govori Zveza? Lahko rečemo, da sta dve tretjini železničarjev pri naših organizacijah, ki so v strokovni komisiji. Za delavstvo je delavska zbornica silno velikega pomena, ker ima zbornica namen pospeševati delavske interese. Delavska zbornica posreduje pri mezdnih gibanjih, presoja socialno zakonodajo, izdeluje načrte in jih predlaga vladi v posvetovanje itd. Vse te naloge bo zbornica izvedla le tedaj, če bodo v njej res pravi in delovni zastopniki, ki imajo resno voljo, da se izpolni delavsko zavarovanje, delavsko varstvo in delavska enakopravnost. Nikakor pa ne moremo imeti prepričanja, da bi te naloge izvršili klerikalci, Zvezarji ali narodni socijalci, ker nas v nezaupanju vedno potrjujejo njih — dejanja.

Potne legitimacije. V zmislu vladne odredbe morajo potniki imeti legitimacije s fotografijami ali potni list, ki ni star nad eno leto. Potna dovolila se dajejo tudi za daljšo dobo.

Zakaj „Novi čas“ nima pod naslovom napisano „katoliški delavski list“, nego samo „delavski list“? Ej, to je jasno. Po katoliški veri je laž in obrekovanje prepovedano. „Novi čas“ pa brez tega ne bi mogel živeti. Zato je izpustil to označbo, misleč, kdor je razumen, bo mislil, da smo frajmavrersko glasilo, kdor je pa nerazumen, nam bo veroval, ker ga izdajamo mi. S tem ustrezemo vsem: eni se smejejo nam, enim se smejejo pa mi.

Primer. Posnemamo po belgrajskem soc. listu: „Ko so pred več leti nasprotniki prvega socialističnega bojovnika in revolucionarja Vasa Pelagiča vtaknili v norišnico, se je dvignilo vse takratno maloštevilno socialistično delavstvo v Belgradu in ga v kljub vsem opasnostim osvobodilo, prineslo na ramah v čakajočo kočijo in ga vrnilo svobodi. Slično je bilo tudi z Lapčevićem, ko so ga aretirali ob priliki, ko je šel intervenirat na mestno upavo radi nekega aretirane delavca. Delavstvo se je zbralo v obilnem številu oboroženo z različnim orodjem in izposlovalo, da so Lapčevića takoj izpustili. In danes, ko je

zaprtih toliko „delavskih“ zastopnikov? Kje je tisto močno komunistično gibanje? Gotovo morajo biti za to važni razlogi, da je delavstvo sedaj tako ravnodušno...“

Kako dolgo morajo služiti vojaki. V smislu obstoječega vojaškega zakona morajo služiti konjeniki in topničarji dve leti aktivno v kadru. Po 14 mesecev služijo oni dijaki, ki tekom enega leta niso napravili izpita za rezervne častnike ter oni pešaki, ki znajo dobro pisati ter so tudi dobri strelci. Po 12 mesecev služijo dijaki z maturo in najstarejši sin rodbine, ako ima rodbina tri sinove. Prvorojenec služi le eno leto, če ni v rodbini sina, ki bi bil star nad 17 let. Kot prvorojenca je smatrati najstarejšega živečega sina v rodbini. Samo eno leto služijo tudi oni, katerim so pomrli vsi najbližji sorodniki, če so podedovali posestvo ali obrt ter plačajo nad 80 kron direktne davka na leto.

Produkcija vina v Jugoslaviji znaša povprečno 2.861.940 hl na leto. Od tega odpade na Hrvaško in Slavonijo 850 tisoč hl, na Vojvodino 665.000 hl, na Slovenijo 450.000 hl, na Srbijo 356.000 hl, na Dalmacijo 50.000 hl, na Bosno in Hercegovino 35.000 in na Črno goro 5940 hl.

Češke železnice imajo dosedaj 2 milijardi Kč deficita. Ker računajo železniške uprave vsekakor z deficiti, bodo vozne tarife znova povišale.

Prvi znaki nove svetovne vojne. „Daily Telegraph“ poroča iz Južne Amerike, da se tam doli že čuti nemška konkurenca. Tam se nemški poljedelski stroji, železni in jekleni izdelki, n. pr. prodajajo po 45 do 60 odstotkov ceneje kot angleški in ameriški izdelki. Dopisnik pozivlja domače producente, naj svoje cene po možnosti znižajo. — Tega angleški producenti pač ne bodo napravili v posebno veliki meri, pač pa bodo začeli domačo javnost šuntati proti nemškemu „ekspanzionizmu.“

Železniška nesreča. Blizu Rima sta trčila tovorni vlak in kopališki vlak iz Ladispolija skupaj. Iz Ladispolija prihajajoči osebni vlak je zaradi napačno postavljenih ogibov trčil s tovornim vlakom skupaj, in sicer na mestu, kjer je na eni strani globel. Osem voz osebnega vlaka je strmoglavilo v globočino. Dogajali so se strahoviti prizori. Dosedaj so doglali, da je 37 mrtvih in 150 ranjenih.

Izkoriščanje gonilne sile morske vode na Francoskem. „Matin“ poroča, da je francoski minister za javna dela sklenil po dvoletnem delu posebne komisije, da se bodo delali poskusi za izkoriščanje gonilne sile oseke in plime. Poskus se bo napravil v Bretaniji v za-

livu Aberevath. Zgradil se bo nasip iz armiranega cementa, ki bo zadrževal 2—3 milijone kubičnih metrov vode. Tako zadržana plima bo gonila štiri turbiše, ki bodo spojene z dvema alternatorjema. Ta sistem bo dajal 48000 konjskih sil.

Dopisi.

Celje. Čudno se nam zdi, da se je tako razpasla strahovlada na celjskem kolodvoru. G. progovni mojster grozi progovnim delavcem kar z odpustom, če se kateri brani pristopiti k „Zvezi“. Mislimo, da ga je južna železnica pač le zato nastavila in imenovala za revidenta, da pazi na delo in službo, ne pa da silil delavce, ki so mu podrejeni v organizaciji proti njihovi volji. Priporočali bi mu, da bi se sam bolj držal službe in malo manj popival v družbi drugih takih agitatorjev. Naše mnenje je, da morajo vsi uslužbenci vestno opravljati službo in da ni dovoljeno popivati in igrati v službi tudi ne članom „Zveze“. Njemu sekundira progov. paznik Zgomba, katerega delavstvo veliko premalo pozna. Ptiček ima prav lepo perje, je pa le pod njegovim lepim perjem skritega nekaj hudobnega, ker se je proti omenjenemu mojstru in še drugemu agitatorju izrazil po končani stavki, da bi on že naredil kmalu konec stavki, zakaj delavce, ki bi se branili delati, bi dal kratkomalo postreliti. In tak človek agitira med svojimi delavci zdaj za „Zvezo“! Progov. delavci, zapomnite si človeka, ki vam privošči, če se borite za boljši kosček kruha, svinčeno kroglico, samo da bi on dosegel svoj osebni namen in postal poduradnik.

Shod v Celju. Železničarski shod se bo vršil v soboto dne 3. t. m. ob 6. zvečer pri Zelenem travniku v Celju, in sicer z dnevnim redom: Službena pragmatika in obe naredbi ministrstva saobračaja glede ureditve plač v dinarski veljavi.

Iz žel. organizacije.

Železničarji proge Celje-Velenje naj se zglase v soboto 3. t. m. v Celju ali pa v nedeljo dne 4. predpoldne v Velenju, kjer bo sprejemal poslanec s. Kopač pritožbe v železničarskih zadevah.

Vlakopospeševalnemu in vlakospremnemu osebju na znanje! Imenovano osebje, ki vozi iz Jugoslavije do Postojne, naj se takoj, ko izstopi na postaji, zglesi pri italijanskem političnem komisarju, ki mu na zahtevo izda 24 ur veljavno legitimacijo, da sme zapustiti postajo. Brez take legitimacije ne sme nihče zapustiti postajo. — Tajništvo.

Splošno kreditno društvo v Ljubljani

registrovana zadruga z omejeno zavezo

sprejema **hranilne vloge** vsak delavnik od 8. do 13. ure in jih obrestuje po čistih

4%

Rentni davek plača društvo iz svojega. Večje in stalne vloge se obrestujejo po dogovoru.

Posojila daje svojim zadržnikom proti vknjižbi, na osebni kredit proti poroštvu ali zastavi vrednostnih papirjev. — Menice se eskomtujejo po bančni obrestni meri.

Edini, res delavski denarni zavod.

Železničarji! Narodčajte in razširjajte ŽELEZNIČARJA.

ADALBERT KASSIG, Ljubljana
Židovska ulica.

Zavod za uniformo, krznar in izdelovatelj čepic
priporočča

svojo veliko zalogo vsakovrstnih uniformskih predmetov za železničarje, kakor: čepice, rosete, gumbe, znore, piščalke i. t. d. Čepice zimске in letne za strojevodje, kurjače i. t. d. v raznih oblikah in po najnižjih cenah. Postrežba točna.

Konsumno društvo za Slovenijo

opozarja kraj. odbore, zaupnike in zadržnike na na svoj hranilni oddelek, ki sprejema

hranilne vloge

in jih obrestuje od dne vloge do dne dviga

4%

Vloge, kojih vlagatelji se obvežejo, da dvignejo vloge šele najmanj po polletnem odpovednem roku,

4½%

Na delo, vsakdo agitiraj, da bodo koncem letošnjega poslovnega leta štele hranilne vloge

milijone kron!